

Bölüm 27

ENTELEKTÜEL SERMAYENİN İŞLETME VERİMLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Zeliha TEKİN¹

GİRİŞ

Verimlilik, çıktının girdiye oranı olarak ifade edilen bir kavramdır. Bir üretim biriminde/ekonomide üretim faktörlerinin (emek, doğa, sermaye, girişimci) ne oranda başarıyla kullanıldığı ve bir ürünü özelliğini kaybetmeden nasıl en ucuza mal edildiğinin göstergesidir. Ekonomide bilginin gitgide artan önemiyle paralel olarak, bilgi tabanlı ürünler üretilip satan işletmelerin piyasa değerlerinde önemli oranlarda artış görüldüğünden dolayı verimlilik işletmelerde kullanılan bir performans ölçütüdür. İşletmelerde verimlilik kaynakların etkin kullanılmasına bağlıdır. Üreticiler, verimlilik sağlayarak daha düşük maliyetlerle daha fazla kar elde edebilmekte; tüketici çeşitli ve daha ucuz ürün bulma olanağına kavuşabilecektir. İşletmelerin en temel kaynağı insan kaynağıdır. Entelektüel sermayenin nasıl yönetildiği çok önemli bir konudur. Çalışanların bilgisi artırılıp yetenekleri geliştirilirse, iyi eğitim verilirse yani insanın etkinliği artırılırsa verimlilik de rekabet edebilirlik de artacaktır. Bir işletmeyi sürdürülebilir kılıp geleceğe taşımak ancak entelektüel sermayenin etkin yönetimi ile mümkündür. Etkin bir entelektüel sermaye yönetimi de onu görünebilir kılmakla/ölçülebilmekle mümkündür. Görünür/ölçülebilir olan bu varlıklar işletmelerin neleri elinde bulduklarını anlamaları ve bunları değere dönüştürebilmeleri yönünden çok önemlidir.

İnsan Kaynaklarından İnsan Sermayesine

Artan küreselleşme, ekonomik krizler, gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümeyi hızlandırma çabaları insan sermayesine duyulan ihtiyacı da artırmıştır. Entelektüel sermaye unsurlarından olan ve bilgi, beceri, yeteneklerin toplamından oluşan insan sermayesi yoluyla işletmelerde verimlilik artışı sağlanabilir (Marimuthu vd., 2009).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, z.tekin@alparslan.edu.tr

SONUÇ

Günümüz bilgi yoğun işletmelerinin başarı göstergeleri değerlendirilirken sahip olduğu finansal, fiziksel varlıklarının yanında piyasa/pazar değerini belirleyen ve işletmeye rekabet avantajı sağlayan, yeni stratejiler geliştirme olanağı sağlayan, performans ve verimliliği artıran entelektüel varlıklarına da bakılmaktadır. İnsan gücü işletmelerin en önemli zenginlik kaynaklarından. Araştırmalar da iyi yönetilen entelektüel sermayenin, işletmeler açısından performans ve verimlilik artışına yol açtığını (Fruin, 1997; Brennan ve Connell, 2000; Nerdrum ve Erikson, 2001; Firer ve Williams, 2003; Zambon, 2003; Kannan ve Aulbur, 2004; Pulic, 2004; Pike, 2005; Avder, 2007; Kerimov, 2011; Erdoğan ve Dönmez, 2014; Shiri ve Mousavi, 2015; Reza vd. 2016; Roshanifar ve Pourasadi, 2016) doğrulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Avder, E. (2007) İşletmelerde verimliliğe etki eden faktörler ve örnek bir çalışma, Muhasebe TR.
- Başaran, İ. E. (2004) *Yönetimde insan ilişkileri*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Blaug, M. (1976) The empirical status of human capital theory: A slightly jaundiced survey, *Journal of Economic Literature*, 14 (3), 827-855.
- Bontis, N. (1996) There's a price on your head: Managing intellectual capital strategically, *Business Quarterly*, 60 (4), 40-47.
- Bontis, N. (1999) Managing organizational knowledge by diagnosing intellectual capital: Framing and advancing the state of the field, *Int.J. Technology Management*, 18, 433-463.
- Brennan, N. & Connell, B. (2000) Intellectual capital: Current issues and policy implications, *Journal of Intellectual Capital*, 1 (3), 206-240.
- Çağlar, İ. (2013) *Örgüt geliştirme*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Edvinsson, L. & Malone, M. (1997) *Intellectual capital: Realizing your company's true value by finding its hidden brainpower*, HarperCollins, New York, NY.
- Erdoğan, M. & Dönmez, A. (2014) Entelektüel Sermaye İle İşletme Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Panel Veri Uygulaması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(29), 362-369.
- Firer, S. & Williams, S.M. (2003) Intellectual capital and traditional measures of corporate performance, *Journal of Intellectual Capital*, 4 (3), 348-360.
- Fruin, W.M. (1997) *Knowledge Works: Managing intellectual capital at Toshiba*, New York Oxford University Press.
- Genç, R. (2009) *Profesyonel yöneticinin yöntem ve kavramları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Görmüş, A. Ş. (2009) Entelektüel sermaye ve insan kaynakları yönetiminin artan önemi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 1(1), 57-75.
- Guthrie, J. (2001) The management, measurement and the reporting of intellectual capital, *Journal of Intellectual Capital*, 2(1), 27-41.
- İştar, E. (2012) Stres ve verimlilik ilişkisi, *Akademik Bakış Dergisi*, 33, 1-21.
- Kannan, G. & Aulbur, W.G. (2004) Intellectual capital: Measurement effectiveness, *Journal of Intellectual Capital*, 5 (3), 389-413.
- Karacaer, S. & Aygün, M. (2009) Entelektüel sermayenin firma performansı üzerindeki etkisi, *H.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27 (2), 127-140.
- Kaya, N. & Kesen, M. (2014) İnsan kaynaklarının insan sermayesine dönüşümü: Bir literatür taraması, *Akademik Araştırmalar Ve Çalışmalar Dergisi*, 6(10), 23-38.

- Kayar M. (2012). Üretim ve verimlilik, Bursa: Ekin Yayıncılık.
- Kerimov, R. (2011) Entelektüel sermayenin ölçülmesi, raporlanması ve işletme performansına etkisi: Örnek bir uygulama, Ankara Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi.
- Marimuthu, M., Arokiasamy, L. & Ismail, M. (2009) Human capital development and its impact on firm performance: Evidence from developmental economics, *The Journal of International Social Research*, 2(8), 265-272
- Motroi, A. (2018) İmalat işletmelerinde veri zarflama analizi ile verimlilik ölçümü, *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 28-39.
- Nerdrum, L. & Erikson, T. (2001) Intellectual capital: A human capital perspective, *Journal of Intellectual Capital*, 2(2), 127-135.
- Pike, S., Fernström, L. & Roos, G. (2005) Intellectual capital: Management approach in ICS Ltd, *Journal of Intellectual Capital*, 6 (4), 489-509.
- Propenko, J. (1992) *Verimlilik yönetimi uygulamalı el kitabı*, (Çev. Olcay Baykal vd.), Ankara: Milli Produktivite Merkezi Yayınları.
- Pulic, A. (2004) Intellectual capital: Does it create or destroy value?, *Measuring Business Excellence*, 8 (1): 62-68.
- Reza, O. M., Hasan, H. & Mojtaba, S. (2016) The relationship between intellectual capital and productivity in pharmaceutical companies, *The Financial Accounting And Auditing Researches*, 8(31), 73-91.
- Roos, G. & Roos, J. (1997) Measuring your company's intellectual performance, *Long Range Planning*, 30 (3), 413-26.
- Roshanifar, M. & Pourasadi, M. J. (2016) Determining the relationship between intellectual capital and human resources productivity at Post Bank branches in Tehran, *International Journal of Humanities and Cultural Studies*, Special Issue April 1263-1278
- Shiri, M. M. & Mousavi, K. (2015) Relationship between intellectual capital with productivity and market value added in Tehran Stock Exchange, *International Journal of Learning and Intellectual Capital*, 12(4), 386-415.
- Stewart, T.A. (1997) *Intellectual capital*, London: Nicholas Brealey. Ulrich, D. (1998) Intellectual capital=Competence x commitment, *Sloan Management Review*, 39 (2), 15-26.
- Yükçü, S. & Atağan, G. (2009) Etkinlik, etkililik ve verimlilik kavramlarının yarattığı karışıklık, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(4), 1-13.
- Zambon, S., Lev, B., Abernety, M., Wyatt, A., Bianchi, P., Labory, S., Del Bello, A. (2003) Study on the measurement of intangible assets and associated reporting practices, Commission of the European Communities Enterprise Directorate General, 1-277.